

महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३ अन्वये केलेल्या सुधारणेनुसार नियम तयार करण्याच्या अनुषंगाने शिफारसी करण्याकरीता समिती गठीत करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : मशेम-२०२०/प्र.क्र.५०/ल-७
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
दिनांक : १६ मार्च, २०२४

वाचा:-

- १) महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३, दि.१९/०१/२०२४
- २) शासन निर्णय क्रमांक : प्राफेब-२०२३/प्र.क्र.१०६/म-१०, दि.२५/१०/२०२३

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) अधिनियम, १९६१ अन्वये अतिरिक्त जमिनी म्हणून घोषित केलेल्या जमिनीपैकी उक्त अधिनियमातील कलम अन्वये २७ भुमीहीन, माजी सैनिक व इतर यांना जमिनीचे वाटप धारणाधिकार भोगवटादार वर्ग २-म्हणून करण्यात आलेले आहे.

२. उक्त वाटप केलेल्या जमिनी भोगवटादार वर्ग-२ वरून भोगवटादार वर्ग-१ करण्याबाबत महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३ अन्वये कलम २९(अ) अंतर्भूत करण्यात आले आहे.

उक्त कलम २९(अ) पुढीलप्रमाणे आहे:- “ २९ अ. कलम २९मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, जिल्हाधिकारी कलम २७ अन्वये वर्ग-दोन भोगवट्यावर दिलेल्या जमिनीचे,-

(१) अशी जमीन दिल्याच्या तारखेपासून दहा वर्ष उलटल्यानंतर; आणि

(२) जर अशी जमीन देण्याच्या शर्तीपैकी कोणत्याही शर्तीचे उल्लंघन केलेले नसेल तर; किंवा अशा शर्तीपैकी कोणत्याही शर्तीचे उल्लंघन केलेले असेल तर, असे उल्लंघन नियमाधीन केल्यानंतर, विहित करण्यात येईल अशा रुपांतरण अधिमुल्याचे प्रदान केल्यावर आणि अशा कार्यपद्धतीचे अनुपालन केल्यानंतर आणि अशा अटी व शर्तींना अधिन राहून, वर्ग-एक भोगवट्यामध्ये रुपांतरण करून शकेल.

अशी तरतूद अधिनियमामध्ये करण्यात आलेली आहे. त्याचबरोबर उक्त अधिनियमाच्या कलम ४६ मध्ये, पोट कलम (२) मधील खंड (इ) नंतर, पुढील खंड समाविष्ट करण्यात येईल:-

“(इ-१) कलम २९अ अन्वये वर्ग-दोन भोगवट्याच्या जमिनीचे, वर्गएक भोगवट्यामध्ये रुपांतरण-करण्याचे रुपांतरण अधिमुल्य, त्याची कार्यपद्धती आणि इतर अटी व शर्ती.

३. तरी, उपरोक्त प्रमाणे महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) अधिनियम, १९६१ च्या कलम २७ अन्वये भुमीहीन, माजी सैनिक व इतर यांना वाटप केलेल्या जमिनी भोगवटादार वर्ग-२ वरून भोगवटादार वर्ग-१ करण्याबाबत अंतर्भूत केलेल्या कलम २९(अ) मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे तरतूदी विचारात

घेऊन रुपांतरण अधिमूल्य, कार्यपद्धती आणि अटी व शर्ती विहित करण्याकरीता नियम तयार करण्याचे अधिकार उक्त अधिनियमाच्या कलम ४६ (२)(ई) अन्वये शासनास प्रदान करण्यात आले आहेत.

राज्यातील महसूली कार्यालयांच्या कार्यक्षेत्रात फेरबदल/ नवीन कार्यालय निर्मिती याविषयी तसेच, सामाजिक परिस्थितीत झालेला बदल वाढलेली लोकसंख्या, महसूली कामकाजाच्या स्वरूपात झालेला बदल व इतर अनुषंगिक बाबींमुळे महसूल कामकाजाशी संबंधित महत्वाच्या कायद्यांमध्ये आवश्यकतेनुसार कालानुरूप बदलांबाबत शिफारशी करण्याकरीता संदर्भ क्र.२ मध्ये नमूद दि.२५/१०/२०२३ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये श्री. उमाकांत दांगट, भा.प्र.से (सेवानिवृत्त) यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली आहे. उक्त समितीला इतर कायद्याबरोबरच महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) अधिनियम, १९६१ या कायद्यामध्ये बदलाबाबत शिफारस करण्याबाबतचे कामकाज दिलेले असल्याने महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३ अन्वये अंतर्भूत कलम २९(अ) अंतर्गत नियम तयार करताना रुपांतरण अधिमूल्य, कार्यपद्धती व अटी शर्तीच्या अनुषंगाने शिफारसी करण्याबाबत उक्त समितीला जबाबदारी देणे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३ अन्वये केलेल्या सुधारणेनुसार नियम तयार करण्याकरीता शिफारसी करण्याबाबत राज्यातील महसूली कार्यालयांच्या कार्यक्षेत्रात फेरबदल/ नवीन कार्यालय निर्मिती याविषयी तसेच, सामाजिक परिस्थितीत झालेला बदल वाढलेली लोकसंख्या, महसूली कामकाजाच्या स्वरूपात झालेला बदल व इतर अनुषंगिक बाबींमुळे महसूल कामकाजाशी संबंधित महत्वाच्या कायद्यांमध्ये आवश्यकतेनुसार कालानुरूप बदलांबाबत शिफारशी करण्याबाबत गठीत केलेल्या खालीलप्रमाणे नमूद समितीला जबाबदारी देण्याचा निर्णय शासन घेत आहे.

संदर्भ क्र.२ अन्वये गठीत समिती खालीलप्रमाणे:-

१.	श्री. उमाकांत दांगट, भा.प्र.से (सेवानिवृत्त)	-अध्यक्ष
२.	श्री. चंद्रकांत दळवी, भा.प्र.से. (सेवानिवृत्त)	-सदस्य
३.	श्री. शेखर गायकवाड, भा.प्र.से. (सेवानिवृत्त)	-सदस्य
४.	श्री. प्रल्हाद कचरे, सेवानिवृत्त अपर जिल्हाधिकारी	-सदस्य
५.	उप आयुक्त (सा.प्र.), विभागीय आयुक्त कार्यालय, पुणे	-सदस्य सचिव

समितीतील उपरोक्त सदस्यांना आवश्यकता वाटल्यास महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) अधिनियम या विषयातील तज्ञ व्यक्तींना निमंत्रित सदस्य म्हणून बोलविण्याची मुभा राहिल.

उपरोक्त सुधारणेच्या अनुषंगाने नियम तयार करताना समितीने खालील बाबी विचारात घ्याव्या.

१) महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा) (सुधारणा) अधिनियम, २०२३ अन्वये कलम २९(अ) मधील बाबी.

२) महाराष्ट्र महसूल संहिता, १९६६ च्या अख्यत्यारित असण्याऱ्या शासकीय जमीन भोगवटादार वर्ग-२ वरून भोगवटादार वर्ग-१ करण्याबाबतचे अधिमूल्य, कार्यपद्धती आणि अटी व शर्ती ठरविण्याबाबत शासनाने दि.०८/०३/२०१९ रोजीच्या अधिसूचनेन्वये तयार केलेले नियम व त्या अन्वये वेळोवेळी केलेल्या सुधारणा.

- ३) महाराष्ट्र शेतजमीन (जमीन धारणेची कमाल मर्यादा कमी करणे) (अतिरिक्त जमिनीची वाटणी) व (सुधारणा) नियम, १९७५ मधील नियम १२ व इतर संबंधित आवश्यक नियम.
 - ४) जमीनीच्या प्रवर्गानुसार कोणकोणत्या प्रवर्गाच्या जमिनीचे धारणाधिकार रूपांतरीत करणे उचित राहिल.
 - ५) धारणाधिकार रूपांतरीत करत असतांना अवलंबावयाची कार्यपद्धती तसेच त्याबाबत अटी व शर्ती, सदर रूपांतरण कोणत्या तत्वावर व किती अधिमूल्य आकारून करणे योग्य राहिल.
 - ६) धारणाधिकार रूपांतरीत करण्याचे निर्णय घेण्याचे अधिकार कोणत्या स्तरावर ठेवणे प्रशासकीय दृष्ट्या सोईचे होईल.
४. सदर शासन निर्णय हा महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२४०३१६१४४१०२०९१९ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने

(अजित देशमुख)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:-

- १) मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
- २) मा. सभापती, महाराष्ट्र विधानपरीषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ३) मा. अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई
- ४) मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/ विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ५) मा. उपसभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ६) मा. उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- ७) सर्व सन्माननीय विधानसभा, विधानपरिषद व संसद सदस्य.
- ८) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) मा. उप मुख्यमंत्री (गृह) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १०) मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त) यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) सर्व मा. मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १२) मा. मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
- १३) सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- १४) प्रधान सचिव, विधानमंडळ सचिवालय, विधान मवन, मुंबई.
- १५) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १६) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १७) समितीतील सर्व सदस्य, (विभागीय आयुक्त, पुणे यांच्यामार्फत)
- १८) उप आयुक्त (सा.प्र.) पुणे विभाग, पुणे.
- १९) सर्व सह सचिव/ उप सचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- २०) निवडनस्ती कार्यासन ल-७ (महसूल व वन विभाग), मंत्रालय, मुंबई.